N:o 7.

Ank. till Riksd. kansli den 11 April 1891, kl. 1 e. m.

Betänkande, angående vilkoren för försäljning af bränvin.

Sedan bevillningsutskottet till behandling förehaft samtliga till utskottet hänvisande motioner, som afse ändringar i nu gällande förordning angående vilkoren för försäljning af bränvin, får utskottet häröfver afgifva betänkande.

---

§ 7 mom. 1 i gällande förordning angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 29 maj 1885 är af följande lydelse:

1. Har för gästgifveri å landet vid den tid, då nådiga förordningen den 18 januari 1855 angående vilkoren för försäljning af bränvin blef till efterlefnad gällande, utskänkningsrättighet utöfvats och sedermera icke upphört; då må samma handel, så framt rättigheten dertill icke varder uppsagd eller förverkad, fortfarande tillgodonjutas, dock endast af den, som, då nådiga förordningen den 26 augusti 1873 angående vilkoren för försäljning af bränvin blef till efterlefnad gällande, var egare till sådant gästgifveri, och af hans hustru, så länge någon af dem lefver och gästgifverihållningen vid samma gästgifveri, sjelf eller genom annan behörig person, besörjer.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 21, anmärker herr *C. J. Bladh* att af nämnda stadgande ej framgår huruvida utskänkningsrättighet öfvergår från gästgifveriegare till dennes hustru blott i det fall att hon varit med honom i äktenskap förenad vid den tid, då kongl. förordningen den 26 augusti 1873 blef till efterlefnad gällande eller om rättigheten öfverflyttas från mannen till hustrun, äfven om de med hvarandra ingått äktenskap efter denna tid.

Då denna otydlighet gifvit anledning till olika tolkningar, ansåge motionären ett mera bestämdt affattande af stadgandet vara af behofvet påkalladt, hvadan motionären hemstälde att Riksdagen ville för sin del besluta sådan ändring af nämnda lagrum, att mellan orden hans och hustru insattes ordet *dåvarande.*

Utskottet kan ej dela motionärens åsigt derom att ifrågavarande stadgande är otydligt. Ordalagen gifva otvetydigt vid handen att utskänkningsrättighet vid gästgifveri, om den eljes i enlighet med stadgandet blifvit bevarad, öfvergår på gästgifveriegarens hustru utan afseende å tiden för makarnas giftermål, och stadgandets egen natur torde förbjuda att på annat sätt uppfatta detsamma. Ty då lagstiftaren genom nämnda stadgande gjort en begränsning af rättigheter, hvilka förut på grund af privilegium varit oskiljaktigt förenade med innehafvandet af gästgifveri, lärer en restriktiv tolkning af stadgandets innebörd icke vara tillåten. Motionärens förslag innebär således icke att till formen förtydliga förevarande stadgande, utan att till innehållet ändra detsamma. Då emellertid vid all lagstiftning lagstiftaren har att i främsta rummet tillse, att genom de nya bestämmelserna redan förvärfvade rättigheter icke kränkas, men den föreslagna förändringen påtagligen skulle innebära en sådan kränkning, kan utskottet för sin del ej biträda en dylik förändring. Att denna i allt fall skulle vara af föga omfattande vigt, torde framgå af det förhållande, att hela antalet privilegierade utskänkningsrättigheter å landsbygden utgjorde blott 126 för försäljningsåret 1888—1889 och nu antagligen är ännu mindre.

Utskottet hemställer alltså,

1:o) att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas.

Genom nådigt bref den 29 november 1839 har, med upplifvande af kongl. brefven den 3 december 1740 och den 29 november 1743, införsel och försäljning af bränvin i lappmarkerna förbjudits vid vite af 33 riksdaler

16 skillingar banko och den olofligen införda eller försålda varans konfiskation; och genom nådigt bref den 15 december 1848 har, vid enahanda påföljd, förbud stadgats mot införsel och försäljning i lappmarkerna af konjak, rom och arrak. Genom särskildt stadgande har dock förordnats att hvad Lycksele socken anginge nämnda kongl. bref skulle till all kraft och verkan upphöra.

I motion, n:o 33, inom Andra Kammaren anför herr *P. A. Hellgrén* att om nämnda kongl. bref samt nu gällande kongl. förordning angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 29 maj 1885 skulle efter ordalydelsen rätt tolkas och tillämpas, skulle man komma till den slutsatsen att inforsling *och försäljning* af spritdrycker i lappmarkerna vore belagdt med ett straff af endast 50 kronors vite och varans förlust, då deremot betydligt strängare straffbestämmelser gälde för oloflig försäljning af sådana drycker i öfriga delar af riket. De i nämnda kongl. bref gifna bestämmelser hade i öfrigt icke på ett tillfredsställande sätt lyckats förhindra eller hämma spritdryckers införande och försäljning i lappmarkerna, och bestämmelserna vore, enligt motionärens förmenande, af beskaffenhet att icke kunna efterlefvas, rätt förstås och tolkas. En del myndigheter hade ansett att en inforslad spritvara icke varit förbruten, om ej försäljning deraf egt rum; andra myndigheter åter hade visat sig hylla en alldeles motsatt uppfattning. Då emellertid nämnda kongl. bref stadgade ansvar för *inforsling* och *försäljning*, vore motionären för sin del af den mening att, innan ansvar för inforsling kunde ådömas, försäljning af den inforslade varan borde hafva egt rum. I annat fall skulle knappast någon, som komme resande till lappmarken, undgå att blifva lagöfverträdare. En turist t. ex. — och sådana förekomme numera i stor mängd inom olika delar af lappmarken — skulle säkerligen blifva mycket förvånad, om allmänna åklagaren lade beslag på hans resflaska och genom stämning underrättade honom att i Sverige funnes en lag, som vid 50 kronors vite och varans förlust förbjöde någon att medföra spritvaror till lappmarken.

Då motionären vore öfvertygad att, derest enbart inforsling af spritdrycker till lappmarken skulle beläggas med straff, ifrågavarande kongl. bref svårligen kunde efterlefvas, men han ifrade för en lag, som hämmade rusdryckernas missbrukande vare sig af lappar eller andra rikets innebyggare, ville han i syfte att för lönkrögaren skärpa straffet samt åstadkomma, att lagen kunde i möjligaste mån efterlefvas, af allmänna åklagaren rätt fattas

och af domstolarna likstämmande tolkas, föreslå att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Majt hemställa:

»att kongl. brefven den 29 november 1839 och den 15 december 1848 måtte så förändras, förtydligas och tillämpas, att den, som beträdes och dömes för oloflig försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker inom Lappmarken, skall, jemte ansvar enligt Kongl. Maj:ts nådiga förordning angående försäljning af bränvin m. m. den 29 maj 1885, dömas att derjemte böta 100 kronor för införsel af dylik vara till Lappmarken jemte varans konfiskation, utan afseende på om den dömde sjelf infört varan till Lappmarken eller icke.»

Åtskilliga framställningar hafva i detta ämne på senare tider gjorts till Riksdagen; och tillåter utskottet sig att här redogöra för dessa framställningar. Dessförinnan vill utskottet dock hafva erinrat derom, att ifrågavarande kongl. bref blifvit i hvad de rörde handel med spritdrycker upphäfda redan genom kongl. förordningen, angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. den 18 januari 1855, hvadan således dessa kongl. bref numera ega tillämplighet endast i fråga om *införsel* till lappmarkerna af spritdrycker. Deremot, om någon begår oloflig *försäljning* derstädes af sådan vara, skall han dömas och straffas efter gällande bränvinsförsäljningslag.

I det lagförslag, hvaraf Kongl. Maj:ts till 1885 års riksdag aflåtna proposition angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. åtföljdes, förekom efter § 57 följande punkt:

»Rörande förbud mot införsel af bränvin till Lappmarken gäller hvad derom särskildt är stadgadt.»

I afseende härå hade dåvarande herr statsministern till statsrådsprotokollet yttrat:

»Under anförande, hurusom genom nådiga brefven den 29 november 1839 och den 15 december 1848 införsel och försäljning af bränvin och andra spritdrycker i Lappmarken blifvit vid visst vite förbjudna, men att, sedan i ett särskildt mål Kongl. Maj:t i högsta domstolen genom utslag den 9 november 1876 åt föreskrifterna i ämnet gifvit en sådan tolkning, att införsel af bränvin i Lappmarken icke vore straffbar, derest icke försäljning af den införda varan tillkomme, och denna tydning af författningarne sedermera blifvit af domstolarne tillämpad, kronobetjeningen derefter ansett sig icke med framgång kunna väcka och utföra något åtal emot bränvins eller andra rusdryckers införande i Lappmarken, har direktionen för svenska missionssällskapet i underdånig skrifvelse af den 29 april 1880 hemstält, det täcktes Eders Kongl. Maj:t i nåder förklara, att förberörda nådiga bref fortfarande ega gällande kraft och att följaktligen den, som beträdes med in-

försel *eller* försäljning i Lappmarken af bränvin eller öfriga rusdrycker, gör sig förfallen till det stadgade vitet jemte varans konfiskation.

Sedan denna underdåniga skrifvelse afläts, har emellertid högsta domstolen i ett annat mål, afdömdt å högsta domstolens båda afdelningar samfäldt den 6 november 1884, under åberopande att införsel till Lappmarken af bränvin vore genom nådiga brefvet den 29 november 1839 vid vite förbjuden, dömt en person, som erkänt, att han år 1875 till Sorsele socken i Lappmarken infört bränvin, hvilket jemte det kärl, hvari det förvarats, tagits i beslag, att utgifva det stadgade vitet samt förklarat i beslag tagna bränvin och kärl förbrutna. Vid sådant förhållande, och då man väl lärer få antaga, att den af högsta domstolen sålunda tillämpade grundsats, hvilken blifvit i domstolens minnesbok antecknad, hädanefter kommer att ländа till efterföljd vid domstolarne, torde den af direktionen för svenska missionssällskapet i underdånighet gjorda framställning icke böra föranleda till annan åtgärd, än att i bränvinsförsäljningslagen lemnas uttrycklig hänvisning till det i särskilda författningar meddelade förbudet mot införsel af bränvin i Lappmarken.»

Vid samma års riksdag hade herr Hellgrén i en inom Andra Kammaren väckt motion, under åberopande att missbruket af rusgifvande drycker ingalunda hämmades genom stiftandet af sådana lagar, som befolkningen på allt sätt komme att kringgå och som omöjligen kunde handhafvas eller för sin orimlighet efterlefvas, hemstält, att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla att nu gällande förbud mot införsel af bränvin och andra spritdrycker i Lappmarken måtte upphöra att vara gällande.

I det utlåtande, bevillningsutskottet i ämnet afgaf, yttrades:

»Utskottet har tagit kännedom om svenska missionssällskapets ofvanberörda underdåniga skrifvelse jemte dertill hörande handlingar och dervid inhemtat, att den i samma skrifvelse gjorda framställning blifvit tillstyrkt af Konungens befallningshafvande i Vesterbottens och Jemtlands län, hvaremot Konungens befallningshafvande i Norrbottens län, sedan vederbörande kommunalmyndigheter blifvit hörde och uttalat sig i olika rigtningar, för sin del tillstyrkt ifrågavarande införselsförbuds upphäfvande.

Den sålunda föreliggande utredning har utskottet icke funnit lemna den ledning för omdömet, huruvida bibehållandet af här afsedda bestämmelser må anses önskligt eller icke, att utskottet derå velat grunda ett bestämdt uttalande i ämnet. Vid sådant förhållande, och då samma bestämmelser tillkommit på administrativ väg samt sålunda kunna, om och när Kongl. Maj:t pröfvar skäligt, på enahanda sätt upphäfvas, har utskottet icke ansett sig böra tillstyrka bifall till herr Hellgréns ifrågavarande motion. Men å andra sidan har utskottet, i betraktande af de betänkligheter emot införselsförbudets bibehållande, som nu blifvit uttalade, icke trott det vara lämpligt

att nu åt detsamma bereda helgd af lag, stadgad af Konung och Riksdag gemensamt.

Till följd häraf har utskottet ansett den i det kongl. förslaget efter § 57 intagna punkt angående ifrågavarande införselsförbud böra utgå.»

I enlighet härmed blef ock punkten ur förordningen utesluten.

Vid förlidet års riksdag väckte herr G. Eriksson i Myckelgård motion om utsträckning till samtliga lappområden i riket af gällande förbud mot införsel af spirituosa till lappmarkerna.

Till stöd för denna framställning anfördes, bland annat, att ifrågavarande förbud, hvilket tillkommit på begäran af åtskilliga myndigheter i afsigt att stäfja det förderfbringande rusdrycksbegäret hos lappbefolkningen samt den låga vinningslystnaden hos en del af den bofasta befolkningen, som drefve handel med lapparne, visat sig synnerligen välgörande i de orter, der detta förbud kunnat tillämpas.

På hemställan af ett inom Andra Kammaren tillsatt tillfälligt utskott, n:o 2, hvilket till behandling förehaft nämnda fråga och dervid, bland annat, påpekat att med lappmarkerna förstods ursprungligen endast de för den nomadiserande lappbefolkningen territorielt afskilda, i Norrbottens och Vesterbottens län belägna områden, beslöt Riksdagen att, då det syntes vara uppenbart att samma skäl, som föranledt förbud mot införsel af bränvin i Norrbottens och Vesterbottens lappmarker, jemväl förefunnes för det föreslagna förbudet mot införande af denna dryck i öfriga lappområden, i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes förklara kongl. brefven om förbud mot införsel af spirituosa till lappmarkerna tillämpliga äfven i afseende å de för lapparne inom Jemtlands och Kopparbergs län afsatta land.

Enligt de till justitieombudsmannen ingifna, vid justitieombudsmannens till innevarande riksdag aflåtna embetsberättelse fogade uppgifter från kongl. statsdepartementen rörande behandlingen af Riksdagens hos Kongl. Maj:t anmälda beslut och gjorda framställningar, har Kongl. Maj:t, sedan Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Kopparbergs och Jemtlands län hvar för sig inkommit med infordradt underdånigt utlåtande i anledning af Riksdagens omförmälda framställning angående ifrågavarande förbuds utsträckning till samtliga lappområden i riket, anbefalt kongl. kommerskollegium och kongl. generaltullstyrelsen att öfver samma framställning afgifva gemensamt underdånigt utlåtande, men hade detta vid tiden för uppgifternas meddelande ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

Beträffande den nu föreliggande motionen synes den deri begagnade motivering gifva stöd för det antagande, att motionären jemväl med förevarande förslag afser att få förbudet mot införsel af spritdrycker till lappmarkerna borttaget. Då emellertid, i anledning af Riksdagens förlidet år gjorda framställning, fråga

om *utsträckning* af samma förbud, enligt hvad utskottet inhemtat, ännu är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende, samt den angående denna fråga skeende utredning väl får antagas skola gifva vid handen huruvida förbudets bibehållande i allmänhet är att anse såsom behöfligt och önskvärdt eller icke, anser sig utskottet, som fortfarande är i saknad af tillräcklig ledning för omdömet i detta afseende, icke heller nu böra afgifva ett bestämdt uttalande i detta ämne; hvadan och då, såsom förut blifvit anmärkt, Kongl. Maj:t lärer vara oförhindrad att, om och när Kongl. Maj:t så pröfvar skäligt, upphäfva bestämmelserna om förbudet, utskottet alltså för närvarande icke finner skäl att tillstyrka förbudets borttagande.

Hvad åter angår motionärens förslag om särskildt straff utöfver det i kongl. förordningen den 29 maj 1885 bestämda för den, som inom lappmarkerna olofligen försäljer spritdrycker, finner utskottet icke något vara anfördt, som kan motivera en dylik särskild bestraffning; och då en lagstiftningsåtgärd, sådan som den af motionären föreslagna, skulle enligt utskottets åsigt vara i hög grad oformlig och olämplig, får utskottet alltså hemställa,

2:o) att herr Hellgréns motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

I en inom Andra Kammaren af herrar *A. G. Björkman* i Groeryd, *A. G. Jönsson* m. fl. väckt motion, n:o 104, i hvars syfte herrar Nils Nilsson i Skärhus och Edv. Svensson instämt, anmärkes att om än det vore en obestridlig sanning, att å landsbygden mycket blifvit gjordt för att minska bränvinskonsumtionen, detsamma icke kunde i lika hög grad sägas om städerna. Visserligen hade i många städer bränvinsförsäljningsställenas antal genom vederbörande myndigheters åtgörande under senare åren minskats, men icke i någon stad hade åstadkommits förbud mot bränvinshandel. Huru önskligt det än vore, att på lagstiftningsväg allvarliga åtgärder vidtoges att äfven i städerna ytterligare minska konsumtionen af spritdrycker, finge man dock härvid gå varsamt till väga. Den i § 25 af nuvarande bränvinsförsäljningsförordning gifna bestämmelsen att å landsbygden bränvinsförsäljning vore förbjuden vid tillfällen, då förrättningar ledande till större folksamlingar der egde rum, syntes emellertid nu lämpligen kunna göras gällande äfven för städerna. Till följd af lättade samfärdsmedel och andra orsaker hölles i städerna, åtminstone å flera ställen inom vårt land, en mångfald samman-

träden med landsbygdens befolkning, såsom torgdagar, marknader, beväringsmönstringar, uppbördsstämmor och tingssammanträden, och uppkomme dervid under nuvarande förhållanden för nämnda befolkning många tillfällen till missbrukande af rusdryckerna, ofta ledande till dårskaper eller brottsliga handlingar, som kanske skulle hafva uteblifvit, om förbud funnits mot bränvinshandel i städerna vid sådana tillfällen. Mot ett sådant förbud kunde visserligen den invändning göras, att derigenom handel med spirituosa på vissa ställen kunde blifva inställd under flere dagar å rad, såsom t. ex. då marknad påginge under mer än en dag. Men häremot ville motionärerna erinra dels att dylika marknader ju förr desto hellre borde afskaffas, och dels att det funnes städer, i hvilka redan nu bränvinsförsäljning icke vore tillåten, då torgdagar der hölles.

På grund af det anförda föreslå motionärerna att Riksdagen ville besluta:

»att minuthandel med eller utskänkning af bränvin och andra dermed jemförliga spirituösa drycker varder förbjuden äfven i stad å marknad, torgdag eller vid beväringsmönstring, samt att vid annan mönstring, uppbördsstämma, å dagar, då allmän rådstuga eller ting hålles eller annan till folksamling föranledande förrättning, nämnda drycker ej må försäljas annorlunda än vid måltider åt spisande gäster.»

Skulle emellertid någon modifikation uti förslaget befinnas nödig, ville motionärerna icke motsätta sig en sådan, blott hufvudsaken med förslaget vunnes.

Enligt åberopade lagrum i gällande förordning angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. är å landet minuthandel med eller utskänkning af bränvin förbjuden på eller inom 0,2 mil från ställe, der auktion, marknad, torgdag, uppbördsstämma eller mönstring med beväringsmanskap hålles; och då vid annan till större folksamling ledande förrättning å landet, eller der i stad vid tillfälle, som nu blifvit sagdt, anledning förekommer till enahanda förbud, må för landet Konungens befallningshafvande och i stad vederbörande polismyndighet ega att derom meddela föreskrift.

De skäl, som föranledt stadgandet om förbud mot bränvinshandel vid auktion, marknad, torgdag och dylikt å landsbygden, ega naturligtvis principielt full tillämplighet äfven för stad. Men tydligt är, att då den allmänna rörelsen är betydligt lifligare i städerna än på landsbygden, ett förbud mot försäljning af bränvin vid auktion, torgdag och dylikt måste strängare träffa

städerna än landsbygden, likasom att, då städerna i afseende på storlek, lifaktighet m. m. äro högst väsentligt olika, jemväl städerna skulle komma att i högst olika grad beröras af förbudet. Då t. ex. torgdag i flera af våra städer hålles hvarje söckendag, och då de dagar helt visst äro ganska få, då i blott medelstora städer icke förekommer antingen auktion eller torgdag eller annan dylik till folksamling ledande förrättning, skulle för dessa städer ett förbjudande af bränvinshandel vid auktion, torgdag och dylikt verka såsom absolut förbud mot all bränvinsförsäljning eller åtminstone skulle en sådan bestämmelse hafva en snarlik verkan. Såvida man icke vill framkalla den oegentlighet att all bränvinshandel blefve i mer eller mindre grad förbjuden just å de ställen, der den till följd af förhållandenas egen natur måste blifva lifligast, under det att å andra ställen förbud mot bränvinshandel förefunnes blott i några sällan förekommande fall, torde det derför vara nödvändigt att åt ett stadgande om inskränkning i bränvinshandeln i städerna vid tillfällen, ledande till större folksamling, gifva den tänjbarhet att förbud mot bränvinsförsäljning vid sådana tillfällen göres beroende på lokalmyndighets pröfning.

På grund af det anförda och då det väl icke torde kunna sägas annat än att vederbörande myndigheter i städerna med nödig omtanke utöfvat den i § 25 i förordningen dem tillagda befogenhet att, då anledning till oordningar eller dylikt är att befara, meddela förbud mot försäljning af spritdrycker — och härpå hafva motionärerna ju sjelfva anfört exempel — finner utskottet ej skäl att i nämnda bestämmelse föreslå någon ändring, hvadan utskottet hemställer,

3:o) att ifrågavarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 117, anföra herr *P. Waldenström* och 60 andra af kammarens ledamöter hurusom det vore allmänt erkändt och af erfarenheten mer än tillräckligt bekräftadt, att lättheten eller svårigheten att erhålla rusgifvande drycker hade ett väsentligt inflytande på förbrukningen deraf. Att landsbygden haft en omätlig välsignelse af att den, såsom i allmänhet skett, bannlyst krogen, insåges af en hvar. I städerna hade man ock på sina ställen bemödat sig om att successivt inskränka krogarnes antal för att derigenom minska dryckenskapen. I

samma syfte hade lagstiftaren bestämt vissa inskränkningar i tiden för rusdryckers försäljning och på flera ställen vore genom myndigheternas försorg ytterligare inskränkningar vidtagna. Till ett absolut rusdrycksförbud skulle man väl en gång komma, men då detta önskningsmål icke kunde vinnas på en gång, utan endast småningom, allt eftersom den allmänna folkopinionen mognade derför, ansåge motionärerna att man vid innevarande riksdag finge nöjas med att taga några steg i den rätta rigtningen.

Enligt gällande lag finge *minuthandel* med bränvin å dag näst föreSön- och helgdag icke fortfara längre än till klockan 7 e. m. Då nu försäljningstiden utan skada och till allmänt gagn kunde å sådana dagar inskränkas till kl. 7, ansåge motionärerna att det icke vore annat än till nytta om den äfven alla aftnar inskränktes till samma klockslag; och något behof att börja försäljningen så tidigt som klockan 8 på morgonen kunde icke anses vara för handen.

Då, beträffande tiden för *utskänkning* af bränvin i stad, det omöjligen vore af något intresse för den, som icke hade begifvenhet på starka drycker, att krogen öppnades redan klockan 7 på morgonen; då vidare den supige icke kunde annat än förstöra hela sin dag genom att så tidigt slippa in på krogen, och då enligt läkares påstående de starka dryckernas förderfliga inverkan minskades, om de förtärdes i sammanhang med måltid, borde utskänkningen icke begynna förr än vid frukosttiden.

Den magt, som vore lagd i Konungens befallningshafvandes hand att medgifva utsträckning af utskänkningstiden, hade visat sig i många afseenden olämplig. Ett olika förfaringssätt hos olika landshöfdingar måste nödvändigt vålla den ene eller den andre många onödiga obehag, och svårt måste det i hvarje fall vara för äfven den mest nykterhetsälskande landshöfding att motstå trycket af en stads kommunalstyrelse, som begärde utskänkningstidens utsträckning å de finare utskänkningsställena. Denna sak framhölls ock vid 1885 års riksdag med behjertansvärda ord af dåvarande statsministern (se Andra Kammarens protokoll IV: 60: 10).

Äfven genom § 13 uti ifrågavarande förordning vore i Konungens befallningshafvandes hand lagd en magt, som utan tvifvel tarfvade inskränkning. Om på plats, der helsobrunn eller badanstalt vore belägen, redan funnes utskänkningsställe, kunde det icke finnas något skäl, hvarför Konungens befallningshafvande skulle ega att efter godtfinnande öka antalet utskänkningsställen genom beviljande af utskänkningsrättighet för kortare tid än år. Och der utskänkningsställe ej funnes, kunde det väl icke vara med principen om den kommunala sjelfstyrelsen förenligt att Konungens befallningshafvande egde att medgifva inrättandet af utskänkning, utan att kommunalstyrelsen finge derom yttra sig.

Slutligen hade den nu gällande lagstiftningen angående vilkoren för försäljning af bränvin säkerligen aldrig afsett att på sätt, som nu sker, göra passagerarefartyg till ett slags flytande krogar, från hvilka utskänkning af rusdrycker kunde ega rum till och med i hamnar, der eljes ingen utskänkning vore tillåten. Oaktadt å båtar, hemmahörande i ett visst län, utskänkning åt andra än passagerare och besättning tilläfventyrs kunde hafva förbjudits, kunde andra båtar, hemmahörande i annat län och som fått utskänkningsrättighet utan liknande inskränkningar, opåtaldt hålla krog till och med i det förstnämnda länets hamnar. Ett sådant oefterrättlighetstillstånd borde ej få fortfara.

På grund häraf hemställa motionärerna:

att följande lagrum uti ifrågavarande förordning måtte erhålla denna ändrade lydelse, nemligen

§ 26 mom. 1:

Minuthandel med bränvin må ega rum endast söckendagar från kl. 9 f. m. till kl. 7 e. m.

§ 26 mom. 2:

Utskänkning af bränvin må under söckendagar begynna tidigast kl. 9 f. m. och — — — aftonen.

§ 26 mom. 4:

Der särskilda omständigheter föranleda behof af försäljningstidens inskränkning, eger Konungens befallningshafvande att på framställning af kommunalstyrelse samt efter magistrats eller kommunalnämnds hörande derom förordna.

§ 13.

1. Vid sådan helsobrunn eller badanstalt, der särskild läkare finnes anställd, eller på plats, der ständig utskänkning icke finnes, men tillfällig utskänkning af någon anledning kan vara påkallad, dock ej vid läger eller der trupp eljest är för flera dagar sammandragen, må Konungens befallningshafvande, när vederbörande kommunalstyrelse tillstyrkt derom gjord anhållan, meddela rättighet till bränvinsutskänkning: vid brunns- eller badanstalt för

så lång tid af året, som den allmänna brunns- eller badsejouren varar, å annan plats för den tid, som den anledning qvarstår, af hvilken utskänkningen ansetts påkallad.

2. Rättighet till — — ombord å fartyget och må, när fartyget ligger i hamn, icke utom till besättningen ega rum annorstädes än i ångbåtens restaurationslokal och endast till dem, som der intaga sina måltider. Å passagerarefartyg, hvilkas gång emellan ändstationerna icke i regeln upptager mer än 6 timmars tid, vare all utskänkning af spirituösa drycker utom till besättningen förbjuden.

I nu gällande förordning har § 26 följande lydelse:

1. Minuthandel med bränvin må ega rum endast söcknedagar från klockan 8 förmiddagen till 9 eftermiddagen utom å dagen före sön- eller helgdag, då den ej må fortfara längre än till klockan 7 eftermiddagen.

2. Utskänkning af bränvin må under söcknedagar begynna tidigast klockan 7 på morgonen och i stad eller köping i allmänhet ej fortfara längre än till klockan 10 och å landet till klockan 8 på aftonen.

3. Under sön- och helgdagar vare i allmänhet utskänkning af bränvin tillåten endast vid måltider åt spisande gäster.

4. Der särskilda omständigheter föranleda behof af försäljningstidens inskränkning eller utsträckning, eger Kongl. Maj:ts befallningshafvande att på framställning af kommunalstyrelse samt efter magistrats eller kommunalnämnds hörande derom förordna.

5. Under gudstjenst skall utskänkningsställe alltid vara tillstängdt.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att någon inskränkning utan olägenhet kan ske i de tider, då försäljning af spritdrycker enligt nu gällande förordning får ega rum. Härvid får man dock taga hänsyn till att icke genom tidsbestämmelser, som, möjligen lämpliga å vissa orter, skulle å andra ställa sig ogynsamma, göra lagstiftningen betungande eller rent af förhatlig. Enligt motionärernas förslag skulle minuthandeln med bränvin, som nu må begynna kl. 8 f. m., icke få börja tidigare än kl. 9. Utskottet tror icke att det skulle vara lämpligt att stadga en sådan inskränkning. Då, enligt hvad utskottet har sig bekant, jernbantågen på flera ställen afgå från stä-

derna redan före kl. 9 f. m., kunde det för t. ex. en landtbo, som ville med morgontåget resa hem från staden, ofta blifva till stort hinder, om han icke dessförinnan kunde få i staden uppköpa de spritvaror, hvaraf han möjligen vore i behof. Då i öfrigt den nuvarande tidsbestämmelsen för minuthandeln om förmiddagarne näppeligen torde gifva anledning till ett missbrukande af rusdryckerna, enär den supige väl sällan är i tillfälle att genom inköp å minuthandelsställe förskaffa sig dem, anser utskottet sig icke kunna tillstyrka motionärernas förslag att minuthandeln med bränvin icke skulle få börja tidigare än kl. 9 f. m. Hvad åter angår förslaget att minuthandel med bränvin måtte få ske endast till kl. 7 e. m., äfven för andra dagar än näst före sön- och helgdagar, finner utskottet hvad motionärerna härutinnan anfört utgöra giltigt skäl för antagande af detta förslag; och får utskottet alltså i anledning af den förslagna inskränkningen i tiden för minuthandel med bränvin hemställa,

4:o) att mom. 1 af § 26 i ifrågavarande förordning måtte erhålla följande ändrade lydelse:

Minuthandel med bränvin må ega rum endast söcknedagar från kl. 8 förmiddagen till 7 eftermiddagen.

Hvad härefter angår förslaget att inskränka tiden för *utskänkning* af bränvin, instämmer utskottet i de af motionärerna härutinnan anförda skäl; och får utskottet alltså hemställa,

5:o) att Riksdagen ville, med bifall till motionen i denna del, besluta att mom. 2 af § 26 i förordningen måtte erhålla följande ändrade lydelse:

Utskänkning af bränvin må under söcknedagar begynna tidigast kl. 9 förmiddagen och i stad eller köping i allmänhet ej fortfara längre än till kl. 10 och å landet till kl. 8 på aftonen.

Motionärerna hafva upptagit det förut många gånger väckta förslaget att Konungens befallningshafvande icke måtte ega befogenhet att meddela

tillstånd till *utsträckning* af den i försäljningsförordningen bestämda försäljningstid.

Då det emellertid icke lärer kunna förnekas att lefnadsförhållandena och lefnadsvanorna hos befolkningen i skilda trakter och inom olika samhällsklasser äro högst väsentligt olikartade, bör det vara tydligt att en lagstiftning, hvilken, i likhet med vår, i icke oväsentlig mån inskränker de tider, under hvilka försäljning af spritdrycker må ega rum, icke lämpligen kan, utan att medgifva undantag, fastslå samma tidsbestämmelser för alla klasser och orter, så länge hos de särskilda samhällsmedlemmarne en olika uppfattning i afseende på användandet af spritdrycker gör sig gällande. Säkert är att det i många fall skulle verka ett högst onaturligt tvång, om så hos oss skedde, och följden häraf blefve helt visst att lagen komme att på mångfaldigt sätt såväl öppet som hemligt öfverträdas, utan att ordningsmagten skulle känna sig uppfordrad att beifra sådana öfverträdelser. Men icke kan det vara klokt att stifta lagar, som man förutser icke skola efterlefvas; bättre då att åt bestämmelserna gifva den form, att der särskilda förhållanden påfordra undantag från det i allmänhet stadgade, sådant ock kan varda medgifvet. Hvad beträffar de myndigheter, åt hvilka enligt gällande förordning lemnats befogenhet att, der omständigheterna så påfordra, medgifva utsträckning i de lagbestämda tiderna för bränvinsförsäljningens utöfvande, hafva motionärerna ej ens påstått att dessa myndigheter icke skulle med tillbörlig samvetsgrannhet hafva utöfvat denna magt. Fullt giltiga skäl förefinnas sålunda för bibehållande af de nuvarande bestämmelserna i denna del; och hemställer utskottet alltså,

6:o) att Riksdagen icke ville bifalla det förevarande förslaget till ändring af mom. 4 af förenämnda § 26.

---

§ 13 uti ifrågavarande förordning är af denna lydelse:

1. Vid sådan helsobrunn eller badort, der särskild läkare finnes anställd, på passagerarefartyg eller der värdshusrörelse af annan anledning kan för någon del af året tillfälligtvis vara af omständigheterna påkallad, dock ej vid läger eller der trupp eljest är för flera dagar sammandragen, må för kortare tid än år rättighet till bränvinsutskänkning meddelas af Kongl. Maj:ts befallningshafvande, när vederbörande derom gjort anmälan.

2. Rättighet till utskänkning å passagerarefartyg sökes hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande i det län, hvarest fartygets rederi har sitt hufvud-

säte. Sådan utskänkning må endast ske till förtäring ombord å fartyget, och ege Kongl. Maj:ts befallningshafvande att jemväl i öfrigt dervid föreskrifva de inskränkningar, som kunna finnas nödiga.

3. Då rättighet till bränvinsutskänkning enligt denna paragraf meddelas, underrätte Kongl. Maj:ts befallningshafvande derom vederbörande i och för den åtgärd, som på taxeringsmyndigheterna ankommer.

Enligt motionärernas förslag till ändring af mom. 1 i denna § skulle å orter, der ständig utskänkning finnes, rättighet till tillfällig utskänkning icke kunna meddelas. Då emellertid i städer och andra större samhällen — och dessa sakna ju icke i allmänhet ständig utskänkning — anledning till sådan tillfällig utskänkning i vida högre grad än å andra orter torde förefinnas, såsom t. ex. vid teaterföreställningar, fester m. m., samt utskottet icke kan finna något skäl hvarför utskänkning just vid sådana tillfällen icke skulle få medgifvas, vill utskottet för sin del ej biträda ett förslag om dylikt förbud.

Beträffande åter förslaget i hvad det afser rätt till utskänkning vid helsobrunn eller badort, der särskild läkare finnes anställd, delar utskottet motionärernas åsigt derom, att en sådan, vanligen under flere månader utöfvad utskänkning icke bör komma till stånd utan att vederbörande kommunalstyrelse lemnats tillfälle att derom yttra sig. Att härvid, på sätt motionärerna i den föreslagna formuleringen af förevarande lagrum hemstält, i kommunalstyrelsens hand lägga ett så afgörande inflytande, som att rättighetens beviljande skulle vara beroende på kommunalstyrelsens *tillstyrkan*, torde dock icke vara hvarken nödigt eller lämpligt, helst det på goda grunder kan antagas att Konungens befallningshafvande icke i de fall att kommunalstyrelsen anfört giltiga skäl för afslag å gjord anmälan om utskänkningsrätt vid helsobrunn eller badort, ändock skall meddela tillstånd till sådan rättighet.

Deremot anser utskottet att det icke vore lämpligt att i fråga om andra tillfälliga utskänkningar än vid helsobrunn eller badort, hvarom nu är sagdt, föreskrifva att tillstånd dertill icke finge meddelas utan efter kommunalstyrelsens hörande. Sådana utskänkningar torde nemligen icke vara af den betydenhet, att kommunalstyrelserna böra besväras med anmälningar derom, och, såvidt utskottet erfarit, har icke något som helst missnöje försports i afseende på det sätt, hvarpå Konungens befallningshafvande utöfvat den i detta afseende dem tillagda befogenhet.

Någon anledning att, på sätt förslaget innehåller, meddela bestämmelse till begränsning af den tid, för hvilken de i § 13 mom. 1 omförmälda utskänkningsrättigheter må meddelas, lärer ej förefinnas; och kan utskottet

derför icke förorda det i sådant afseende föreslagna tillägget till samma moment.

I öfverensstämmelse med det anförda får utskottet hemställa,

7:o) att mom. 1 af ifrågavarande förordnings 13 § måtte erhålla följande ändrade lydelse:

1. Vid sådan helsobrunn eller badort, der särskild läkare finnes anställd, på passagerarefartyg eller der värdshusrörelse af annan anledning kan för någon del af året tillfälligtvis vara af omständigheterna påkallad, dock ej vid läger eller der trupp eljest är för flera dagar sammandragen, må för kortare tid än år rättighet till bränvinsutskänkning på derom af vederbörande gjord anmälan meddelas af Kongl. Maj:ts befallningshafvande; dock må tillstånd till utskänkning vid helsobrunn eller badort, hvarom nu är sagdt, icke beviljas, utan att vederbörande kommunalstyrelse lemnats tillfälle att derom yttra sig.

Hvad slutligen beträffar de anmärkta missförhållandena i afseende på utöfvandet af utskänkning å passagerarefartyg, anser utskottet, i likhet med motionärerna, att en förändring af bestämmelserna härutinnan till undanrödjande, så vidt möjligt, af dessa missförhållanden, är af behofvet högeligen påkallad. Uppenbart är att ett af Konungens befallningshafvande meddeladt tillstånd till utöfvande af utskänkning å passagerarefartyg icke bör medföra rättighet att å ort, der fartyget för lastning eller dylikt ändamål qvarligger, drifva utskänkningsrörelse för ortens befolkning, utan egentligen endast att utskänka bränvin till fartygets passagerare och besättning. Då emellertid de tillståndsresolutioner, som af flere länsstyrelser utfärdats icke kommit att innehålla föreskrift i sådant afseende, har följden kunnat blifva att, såsom motionärerna anmärkt, ett flertal passagerarefartyg bedrifvit fullständig krogrörelse under uppehållet i de af dem anlöpta hamnar och den oegentlighet har dessutom härvid förekommit att, då ju dylika resolutioners giltighet icke är inskränkt till det läns farvatten, af hvars styrelse de meddelats, krogrörelse å passagerarefartyg kunnat ega rum i län, hvilkas styrelser genom föreskrift i de meddelade resolutionerna sökt förekomma att å de der hemma hörande fartygen sådant missförhållande kunde ega rum.

Då det emellertid i många fall torde för utskänkningsrättighetens inne-

hafvare och dennes biträden vara omöjligt att afgöra huruvida, under det fartyget ligger i hamn, t. ex. alla de personer, som å fartyget intaga måltid, äro passagerare derå eller ej, och det icke gerna kan begäras att, innan utskänkning åt någon af dem får ega rum, han skall visa att han kommer att medfölja fartyget, torde det möta betänklighet att bestämma att utskänkning å fartyg icke må ega rum till andra än fartygets passagerare. Utskottet anser derför att, såvida en bestämmelse till förekommande af krogrörelse å passagerarefartyg skall kunna i hvarje fall efterlefvas, det varder lämpligast stadga att, då fartyget ligger i hamn, utskänkning derå icke må ega rum till andra än dem, som intaga måltid i fartygets restaurationslokal.

Då någon anledning ej torde förefinnas att, såsom det föreliggande förslaget innehåller, borttaga bestämmelsen om befogenhet för Konungens befallningshafvande att föreskrifva de ytterligare inskränkningar för utskänkningens utöfvande, som kunna finnas nödiga, och hvad nu blifvit sagdt om fartyg, då det ligger i hamn, tydligen eger tillämplighet i alla de fall, då fartyget angör land, har utskottet vid affattandet af sitt förslag till förändring utaf förevarande paragraf tagit hänsyn till anmärkta förhållanden.

Motionärerna hafva äfven föreslagit att all utskänkning af spirituösa drycker måtte, utom till besättningen, förbjudas å passagerarefartyg, hvilkas gång mellan ändstationerna icke upptager längre tid än sex timmar. Ett sådant stadgande kan utskottet af flera skäl ej förorda till antagande. Det är i tätare bebyggda trakter ganska vanligt, särskildt om sommaren, att personer hafva sin verksamhet å en ort och sin bostad å en annan. Ofta händer det då att de icke hinna intaga sin hufvudmåltid annat än på de ångbåtar, som uppehålla förbindelsen mellan dessa orter. Att i sådant fall för dem förbjuda ett måttligt bruk af spritdrycker kan icke annat än betraktas såsom ett obefogadt tvång.

Enligt motionärernas förslag skulle mom. 3 af § 13 i försäljningsförordningen uteslutas. Då detta emellertid får antagas bero på ett förbiseende, helst nämnda lagrums innehåll icke eger något sammanhang med de af motionärerna föreslagna förändringar, har utskottet icke ansett behöfligt att derom vidare yttra sig; och får utskottet alltså i öfverensstämmelse med hvad utskottet anfört hemställa,

8:o) att mom. 2 i förevarande förordnings 13 § måtte erhålla följande ändrade lydelse:

2. Rättighet till utskänkning å passagerarefartyg sökes hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande i det län, hvarest fartygets rederi har sitt hufvudsäte. Sådan ut-

skänkning må endast ega rum till förtäring ombord å fartyget och må, under det fartyget ligger i hamn eller angör land, allenast ske till besättningen och till dem, som i fartygets restaurationslokal intaga måltid; egande Kongl. Maj:ts befallningshafvande att jemväl i öfrigt beträffande utskänkningen föreskrifva de inskränkningar, som kunna finnas nödiga.

I händelse Riksdagen bifaller denna utskottets hemställan torde förändring böra vidtagas jemväl med 42 § i förevarande lag, hvilken paragraf för närvarande är af följande lydelse:

Idkar någon minuthandel med eller utskänkning af bränvin vid tillfälle, då försäljningsrätten ej utöfvas får, eller å annat ställe än dertill uppgifvet är, eller begagnar någon, mot hvad i § 4 mom. 2 stadgadt är, ombud för bränvins utlemnande å annat ställe, än der han sin försäljningsrätt utöfvar, eller tillåter den, som icke är till utskänkning berättigad, att, då han i parti eller genom minuthandel säljer bränvin, något af det sålda på försäljningsstället förtäres eller afhemtas i mindre belopp än han är berättigad föryttra, eller förbryter sig den, som till minuthandel med eller utskänkning af bränvin berättigad är, mot § 26 mom. 3 och 5 eller § 27, böte första gången från och med 30 till och med 60 kronor samt andra gången från 60 till och med 120 kronor och vare dessutom andra gången sin rätt till minuthandel eller utskänkning förlustig. Lag samma vare, om den, som erhållit rättighet till utskänkning å passagerarefartyg, utöfvar densamma annorledes än till förtäring ombord å fartyget eller utan att iakttaga de inskränkningar dervid, som i öfrigt kunna hafva blifvit af Kongl. Maj:ts befallningshafvande jemlikt § 13 mom. 2 föreskrifna.

Utskottet får, under förutsättning att hvad utskottet tillstyrkt under mom. 8 här ofvan varder af Riksdagen bifallet, alltså derjemte hemställa

9:o) att 42 § i förevarande förordning måtte erhålla följande ändrade lydelse:

»Idkar — — — — förlustig. Lag samma vare, om den, som erhållit rättighet till utskänkning å passagerarefartyg, utöfvar densamma annorledes än i 13 § 2 mom. medgifvet är, eller utan att iakttaga de inskränkningar dervid, som i öfrigt kunna hafva blifvit af Kongl. Maj:ts befallningshafvande jemlikt samma lagrum föreskrifna.»

§ 22 i gällande förordning angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m. är, enligt lydelsen i kongl. kungörelsen den 25 november 1887, af följande innehåll:

1. De afgifter, som enligt denna förordning inflyta för rättigheterna till minuthandel med eller utskänkning af bränvin, äfvensom den nettovinst på rörelsen, som bolag i stad enligt § 18 skall afstå, skola på följande sätt fördelas:

för Stockholms stad:

åtta tiondedelar tillfalla staden, så vida bränvinshandeln är öfverlåten åt bolag; i annat fall erhåller staden sju tiondedelar;
återstoden insättes i statskontoret;

för annan stad, som ej deltager i landsting:

a) *då bränvinshandeln i staden är öfverlåten åt bolag:*

sju tiondedelar tillfalla staden;
en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap;
två tiondedelar insättas i statskontoret;

b) *då bränvinshandeln i staden ej är öfverlåten åt bolag:*

sex tiondedelar tillfalla staden;
en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap;
tre tiondedelar insättas i statskontoret;

för stad, som deltager i landsting:

a) *då bränvinshandeln i staden är öfverlåten åt bolag:*

fem tiondedelar tillfalla staden;
två tiondedelar tillfalla länets landsting;
en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap;
två tiondedelar insättas i statskontoret:

b) *då bränvinshandeln i staden ej är öfverlåten åt bolag:*

fyra tiondedelar tillfalla staden;
två tiondedelar tillfalla länets landsting;
en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap;
tre tiondedelar insättas i statskontoret;

för landsbygdskommunerna:

hela afgiften insättes i vederbörande landskontor, som fördelar densamma med:

sju tiondedelar till länets samtliga landsbygdskommuner efter folkmängden;

två tiondedelar till länets landsting;

en tiondedel till länets hushållningssällskap.

I *köping*, der jemlikt § 11 mom. 2 minuthandel med och utskänkning af bränvin blifvit åt bolag öfverlåten, skola försäljningsafgifterna och vinstmedlen fördelas efter lika grunder, som här ofvan äro bestämda för stad, i hvilken bränvinshandeln är åt bolag öfverlåten.

2. De andelar af i näst föregående mom. omförmälda medel, som tillfalla landsting och hushållningssällskap, insättas i vederbörande landskontor. De andelar åter, som ingå till statskontoret, skola genom dettas försorg fördelas på rikets samtliga landstingsområden efter folkmängden, med iakttagande af att folkmängden för hvarje landstingsområde, inom hvilket ligger stad, som ej deltager i landsting, minskas med samma stads folkmängd. Af det belopp, som efter denna fördelning tillfaller hvarje landstingsområde, ega landstinget och vederbörande hushållningssällskap att uppbära hvartdera en fjerdedel samt landsbygdskommunerna hälften. Fördelningen mellan dessa senare sker likaledes efter folkmängden.

Bolag åligger att senast den 1 maj hafva till vederbörande aflemnat de vinstmedel af föregående års rörelse, som bolaget enligt § 18 är skyldigt afstå.

3. Rörande användningen af de medel, som genom handeln med bränvin tillflyta städer, köpingar, landsting och hushållningssällskap, skall, der chefen för kongl. finansdepartementet sådant fordrar, redogörelse till nämnda departement af vederbörande afgifvas.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 132, föreslår herr *J. A. Johansson* i Strömsberg att nämnda § 22 måtte erhålla följande ändrade lydelse.

1. De afgifter — skola på följande sätt fördelas.

för Stockholms stad:

sextiofyra hundradelar tillfalla staden, såvida bränvinshandeln är öfverlåten åt bolag; i annat fall erhåller staden femtiosex hundradelar;

återstoden insättes i statskontoret;

för annan stad, som ej deltager i landsting:

a) *då bränvinshandeln i staden är öfverlåten åt bolag:*

femtiosex hundradelar tillfalla staden;
åtta hundradelar tillfalla länets hushållningssällskap;
trettiosex hundradelar insättas i statskontoret;

b) *då bränvinshandeln i staden ej är öfverlåten åt bolag:*

fyratioåtta hundradelar tillfalla staden;
åtta hundradelar tillfalla länets hushållningssällskap;
fyratiofyra hundradelar insättas i statskontoret;

för stad, som deltager i landsting:

a) *då bränvinshandeln i staden är öfverlåten åt bolag:*

fyratio hundradelar tillfalla staden;
sexton hundradelar tillfalla länets landsting;
åtta hundradelar tillfalla länets hushållningssällskap;
trettiosex hundradelar insättas i statskontoret;

b) *då bränvinshandeln i staden ej är öfverlåten åt bolag:*

trettiotvå hundradelar tillfalla staden;
sexton hundradelar tillfalla länets landsting;
åtta hundradelar tillfalla länets hushållningssällskap;
fyratiofyra hundradelar insättas i statskontoret;

för landsbygdskommunerna:

hela afgiften insättes i vederbörande landskontor, som fördelar densamma med:

femtiosex hundradelar till länets samtliga landsbygdskommuner efter folkmängden;

sexton hundradelar till länets landsting;

åtta hundradelar till länets hushållningssällskap;

tjugu hundradelar, som insättas i statskontoret;

I *köping*, der — åt bolag öfverlåten.

2. De andelar af i näst föregående mom. omförmälda medel, som tillfalla landsting och hushållningssällskap, insättas i vederbörande landskontor. Af de andelar åter, som ingå till statskontoret, skall *en femtedel* tillfalla statsverket och såsom bevillning upptagas under titel bränvinsminu-

teringsafgift; återstoden återigen minskas med 20 procent, derigenom att en femtedel uttages, som likaledes tillfaller statsverket och tillägges dess nyss nämnda bränvinsminuteringsafgift; resten skall genom statskontorets försorg fördelas på rikets samtliga landstingsområden, efter folkmängden, med iakttagande af att folkmängden för hvarje landstingsområde, inom hvilket ligger stad, som ej deltager i landsting, minskas med samma stads folkmängd. Af det belopp, som efter denna fördelning tillfaller hvarje landstingsområde, ega landstinget och vederbörande hushållningssällskap att uppbära hvartdera en fjerdedel samt landsbygdskommunerna hälften. Fördelningen mellan dessa senare sker likaledes efter folkmängden.

Bolag åligger att senast den 1 maj hafva till vederbörande aflemnat de vinstmedel af föregående års rörelse, som bolaget enligt § 18 är skyldigt afstå.

3. Rörande användningen — af vederbörande afgifvas.

I motion, n:o 155, likaledes inom Andra Kammaren, hemställer herr *C. G. Bruse* att ifrågavarande § måtte erhålla denna ändrade lydelse:

1. De afgifter — på följande sätt fördelas.

för Stockholms stad:

sju tiondedelar tillfalla staden, såvida bränvinshandeln är öfverlåten åt bolag;
i annat fall erhåller staden sex tiondedelar;
återstoden insättes i statskontoret;

för annan stad, som ej deltager i landsting:

a) *då bränvinshandeln i staden är öfverlåten åt bolag:*

sex tiondedelar tillfalla staden;
en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap;
tre tiondedelar insättas i statskontoret;

b) *då bränvinshandeln i staden ej är öfverlåten åt bolag:*

fem tiondedelar tillfalla staden;
en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap;
fyra tiondedelar insättas i statskontoret;

för stad, som deltager i landsting:

a) *då bränvinshandeln i staden är öfverlåten åt bolag.*

fyra tiondedelar tillfalla staden;

två tiondedelar tillfalla länets landsting;
en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap;
tre tiondedelar insättas i statskontoret;

b) *då bränvinshandeln i staden ej är öfverlåten åt bolag:*

tre tiondedelar tillfalla staden;
två tiondedelar tillfalla länets landsting;
en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap;
fyra tiondedelar insättas i statskontoret;

för landsbygdskommunerna:

hela afgiften insättes i vederbörande landskontor, som fördelar densamma med:

fem tiondedelar till länets samtliga landsbygdskommuner efter folkmängden;
två tiondedelar till länets landsting;
en tiondedel till länets hushållningssällskap;
två tiondedelar insättas i statskontoret.

I *köping* der — åt bolag öfverlåten.

2. De andelar af i näst föregående mom. omförmälda medel, som tillfalla landsting och hushållningssällskap, insättas i vederbörande landskontor. De andelar åter, som ingå till statskontoret, skola genom dettas försorg öfverlemnas till riksgäldskontoret.

3. Rörande användningen — af vederbörande afgifvas.

I sin ofvannämnda motion anför herr Johansson att det varit en ofta hörd klagan, att de inkomster af bränvinshandeln, som gällande förordning tillerkände städer, köpingar, landsting, hushållningssällskap och landskommuner, utgjorde ett väsentligt hinder för nykterhetssaken. Enligt motionärens åsigt borde alla de inkomster, som härflöte af bränvinshandeln, tillfalla staten. Det skulle dock icke vara lämpligt att på en gång genomföra en sådan reform, utan borde städer och köpingar, som nu droge stor vinst af sin bränvinsutskänkning, få rådrum att så småningom ordna sin ekonomi, så att den blefve oberoende af bränvinshandeln. Deremot, om reformen genomfördes successivt och genom partiella afskrifningar, syntes alla billiga fordringar blifva behörigen tillgodosedda. Motionären hade tänkt att man nu borde af ifrågavarande vinstmedel afskrifva 20 procent, hvilka i stället skulle bland bevillningarna ingå till statsverket under namn af bränvinsminuteringsafgift, samt att efter ytterligare fem år nya 20 procent afskrefves, hvilka på samma

sätt lemnades till statsverket, hvarefter för hvart femte år ny afskrifning på enahanda sätt borde ske, så att efter 20 års förlopp alla vinstmedel å bränvinshandeln inginge till statsverket. Enligt detta förslag skulle t. ex. Stockholms stads andel af bränvinsförsäljningsmedlen, hvilken nu, såvida bränvinshandeln vore öfverlåten åt bolag, utgjorde $\frac{8}{10}$-delar af der influtna försäljningsmedel, komma att utgöra $\frac{64}{100}$-delar af samma medels belopp. Af den andel, som från staden inginge till statskontoret för att på landstingsområdena fördelas, skulle den ena femtedelen icke utdelas på landstingsområdena, utan komma statsverket till godo. Vid nästa afskrifning skulle en ny femtedel till statsverket indragas. Och efter sista afskrifningens verkställande skulle på detta sätt alla bränvinsförsäljningsmedlen vara indragna till statsverket.

Herr Bruse anför:

"Af statistiska centralbyråns berättelse för år 1888 inhemtas, att vinst å bolag för utskänkning och minutering af spritdrycker för nämnda år utgjorde 2,561,796 kronor.

Det är ett kändt faktum, att genom denna rörelses bedrifvande en stor del af de brott, som utöfvas, sker under inflytande af stimulerande drycker, och att sålunda staten genom att taga vård om personer, som i berusadt tillstånd på ett eller annat sätt förbrutit sig mot gällande lag, får vidkännas betydliga utgifter.

Enligt fångvårdsstyrelsens berättelse utgjorde fångvårdens utgifter för år 1889 1,880,473 kronor 85 öre.

Att det måste skrifvas på rusdryckernas konto, att denna utgiftspost stigit till så högt belopp, torde ingen vilja bestrida, hvarför det ock bör anses vara med billighet och rättvisa öfverensstämmande, att staten af den vinst, som uppstår genom bränvinsförsäljningen i riket, bör bekomma någon ersättning, hvilken ersättning öfverlemnas till statskontoret för att såsom inkomst ställas till Riksdagens disposition eller af statskontoret öfverlemnas till riksgäldskontoret att användas till amortering af statens utländska skuld."

Enligt begge dessa motioner skulle staten tilläggas andel i inkomsterna af bränvinsförsäljningen. Förslag i sådan rigtning hafva till Riksdagen framkommit såväl året före nu gällande försäljningsförordnings antagande som ock år 1885, då denna förordning var föremål för Riksdagens behandling. I det yttrande bevillningsutskottet båda gångerna afgaf i ämnet, åberopade utskottet ett af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet i anförande till statsrådsprotokollet den 10 januari 1883, bifogadt samma års statsregleringsproposition, i denna fråga gjordt uttalande.

Detta innehöll hufvudsakligen:

Bränvinets stora betydelse såsom skatteobjekt måste göra det till en omsorg för lagstiftaren att tillse, att vid ordnandet af den del af skattelagstiftningen, som till föremål hade bränvinets beskattande, de grundsatser följdes, hvilka man i allmänhet ansåge böra vara bestämmande för en varas beskattning, eller att skatten måtte likformigt drabba varan utan afseende på den person, hvilken förbrukade densamma. Sådan likformighet egde rum, då bränvinsskatten iklädde sig formen af tillverkningsskatt å allt inom landet tillverkadt bränvin. Men likformigheten eller den lika beskattningen förefunnes icke, om, såsom nu egde rum, staten belade minuthandeln med och utskänkning af bränvin inom landet med skatt, men lemnade partihandeln obeskattad, och denna olikhet i beskattningen måste framträda såsom en ännu större oegentlighet, när det vore den försäljning, hvars afnämare företrädesvis utgjorde de mindre bemedlade samhällsmedlemmarne, på hvilka man lade den särskilda högre beskattningen. Staten hade således ur sin synpunkt och för de ändamål, den genom skatters uttagande hade att tillgodose, icke någon anledning att behandla denna konsumtionsartikel annorlunda än andra. Häraf följde att den för statens räkning skeende beskattningen af bränvin borde utgå endast af *tillverkningen* af varan och att, om staten ansåges böra af denna beskattning upphemta större inkomst, detta borde ske genom en höjning af tillverkningsskatten. Och, från annan sida sedt, hvarför skulle staten underkasta sig den omvägen, att uttaga skatt af försäljningen, då staten på ett mycket lättare och mindre kostsamt sätt kunde hemta motsvarande inkomst genom tillverkningsskatt? Då staten derför öfverlemnade handelsvinsten åt kommunerna, låge i detta förfarande ett erkännande att staten, efter att hafva uttagit för sitt behof det belopp, hvarmed staten ansåge varan böra beskattas, funne billigt att kommunerna erhölle i den vinst, handeln lemnade, en ersättning för sin direkta medverkan vid handelns ordnande och ett skadestånd för de uppoffringar, kommunen icke undginge att vidkännas såsom följder af denna varas missbrukande. Om således väl grundade orsaker förefunnes för staten att icke upphemta inkomst af *försäljningen* af bränvin, kunde skäl ock anföras för att, då nu försäljningsafgifterna blifvit öfverlemnade till kommunerna, åt dessa afgifter bibehålla denna kommunala natur. Under det man nemligen för att på ett tillfredsställande sätt kunna ordna en stats skatteförhållanden vore temligen allmänt öfverens om behöfligheten och gagnet af ett skattesystem, som omfattade ett flertal af skatter och medgåfve att på olika vägar taga landets skatteförmåga i anspråk, vore i vår kommunala lagstiftning de flesta kommuner hänvisade att för sina behof företrädesvis anlita endast en skatteform och denna hvilande på den

direkta inkomstskatten, eller just den form, som i trots af alla de teoretiska skäl, hvilka kunde andragas till stöd för dess företräde framför andra skatter, dock faktiskt icke vore egnad att i längden tjena till grund för uttaxering af skattebelopp, som för de skatteskyldige innefattade en mera känbar uppoffring. Att till statsverket indraga ifrågavarande, för kommunala ändamål utgående indirekta skatt, borde derför möta en afgörande betänklighet, i all synnerhet då statens eget behof ej påkallade en sådan indragning. Härtill komme i öfrigt, att försäljningsafgifternas indragning till statsverket kunde, sedan en sådan reform blifvit fullständigt genomförd, medföra den våda, att man derigenom äfventyrade kommunernas i sedligt syfte vigtiga medverkan vid bränvinshandelns ordnande.

Då bevillningsutskottet fortfarande delar den uppfattning af denna fråga, som sålunda uttalats, kan utskottet principielt ej till bifall förorda en fördelning mellan staten och kommunerna af inkomsterna utaf bränvinsförsäljningen, vare sig härmed afsåges att, såsom herr Bruse föreslagit, göra staten till kommunernas medintressent i fråga om bränvinshandeln eller att, i enlighet med herr Johanssons förslag, successivt indraga de deraf uppkommande inkomster till staten. Vid sådant förhållande torde det icke vara behöfligt att ingå i någon närmare granskning af motionärernas hemställanden. Utskottet — som, särskildt med afseende derpå, att ett af utskottet vid sistlidne riksdag afgifvet förslag till annan fördelning af bränvinsförsäljningsmedlen mellan stads- och landskommunerna än den nuvarande blifvit af Riksdagens båda kamrar afslaget, icke anser lämpligt att nu framkomma med förslag i sådan rigtning — får alltså hemställa,

10:o) att herrar Johanssons och Bruses ifrågavarande motioner icke måtte af Riksdagen bifallas.

I nu gällande förordning angående vilkoren för försäljning af bränvin är § 28 af denna lydelse:

1. Vid utskänkning skall lagad mat alltid vara att tillgå.

2. Bränvin må å försäljningsställe icke utlemnas till den, som är rusig, ej heller å utskänkningsställe till minderårig.

3. Öfverlastad person får ej utdrifvas från utskänkningsställe, der han förtärt starka drycker, eller lemnas utan vård.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 160, hemställer herr *Jonas Andersson* i Ölsund att nämnda § måtte erhålla följande ändrade lydelse:

1. Vid utskänkning skall lagad mat alltid vara att tillgå.

2. Bränvin må å försäljningsställe icke utlemnas till minderårig, till den som är rusig eller till den som på utlemningsstället bör vara känd för att bruka berusa sig.

3. Öfverlastad person får ej utdrifvas från utskänkningsställe, der han förtärt starka drycker, eller lemnas utan vård.

Till stöd för motionen anför herr Andersson hufvudsakligen, att hvad som på lagstiftningsväg kunde göras till nykterhetens befordrande i främsta rummet borde gälla en skärpning af bestämmelserna i förevarande §, ty om det å ena sidan måste medgifvas, att en mycket måttlig förbrukning af spirituosa icke i och för sig kunde anses skadlig, vore det å andra sidan lika obestridligt, att en omåttlig förbrukning vore skadlig både för individen sjelf och för samhället. En utsträckning af bestämmelserna i 2 mom. af ifrågavarande § derhän, att bränvin icke finge utlemnas till person, som på utlemningsstället borde vara känd för att berusa sig, skulle enligt motionärens åsigt vara ett steg i rätt rigtning till det eftersträfvansvärda målet att åstadkomma en förståndig och måttlig förbrukning af spritdrycker. Väl vore det sant, att en sådan bestämmelse komme att ega betydelse egentligen blott för utskänkning och således endast i mindre grad vid utminutering och försäljning till annan ort, men derför borde stadgandets betydelse icke underskattas. Då nemligen nästan hela försäljningen af spirituosa direkt till konsumenterna öfvertagits af bolag, som hade till hufvudsyfte att inskränka förbrukningen, finge man antaga att det icke i allmänhet komme att saknas god vilja att efterkomma stadgandet. Ett förbud i den sålunda föreslagna rigtningen borde ock gälla för minderårig i det fall, att en sådan å utminuteringsställe begärde att få köpa bränvin, ty icke vore det väl lämpligt att en fader, som till äfventyrs sjelf ej finge köpa bränvin, kunde använda sitt barn att anskaffa den förderfliga varan.

Förslag i enahanda rigtningar, som det förevarande, hafva förut gjorts till Riksdagen, dock utan att kunna tillvinna sig dess bifall. I motion till 1885 års Riksdag hemstälde herr S. Wieselgren om ett tillägg till § 28 i förordningen derom att, der polismyndighet meddelat förbud för utlemnande af bränvin till viss person, som funnits begifven på dryckenskap, sådant

skulle lända till efterrättelse för försäljare, åt hvilken sagda beslut behörigen delgifvits.

I det utlåtande, bevillningsutskottet i anledning deraf afgaf, yttrade utskottet, bland annat, att en lag af sådan beskaffenhet skulle i praktiken möta nära nog oöfvervinneliga svårigheter och förorsaka så mycket obehag och trassel, att det goda, lagen kunde medföra, mer än väl uppvägdes af dess olägenheter.

Utskottet anser att hvad sålunda blifvit sagdt eger full tillämplighet på nu föreliggande förslag; och vill utskottet härförutom blott påpeka, att en person mycket väl kan hafva för vana att berusa sig, utan att detta å ett visst försäljningsställe, särskildt ett i större samhälle, kan vara kändt, och vidare att det i allt fall icke lärer kunna förhindras att personer, som hafva denna ovana, genom andras bemedling förskaffa sig rusdrycker, hvadan således ett förbud, sådant som det föreslagna, blefve temligen illusoriskt.

Beträffande särskildt den del af förslaget, som afser att bränvin ej i något fall måtte utlemnas till minderårig, får utskottet i öfverensstämmelse med hvad utskottet yttrat, då sådant förslag förut förevarit till behandling inom utskottet, anmärka, att då en dylik föreskrift skulle göra det omöjligt för jemväl alla dem, mot hvilka förslaget icke är rigtadt, att genom minderåriga tjenstehjon eller egna minderåriga barn inköpa spirituosa å minuthandelsställen, föreskriften utan tvifvel komme att förorsaka betydande olägenheter. Då i öfrigt ett förbud mot utminutering af bränvin till minderårig näppeligen torde kunna härledas ur ett intresse, som afsåge dennes eget bästa; då vidare någon svårighet för den supige att genom andra än sina minderåriga barn skaffa sig rusdrycker ej torde förefinnas och ett sådant förbud således icke ens för de fall, motionären med förslaget afsett, skulle medföra någon afsevärd nytta, finner utskottet ej lämpligt att i detta afseende tillstyrka någon ändring.

Utskottet hemställer alltså,

11:o) att herr Anderssons motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 10 april 1891.

På utskottets vägnar:

CARL HERSLOW.

Herr *Lithander* har begärt att få antecknadt, att han till följd af sjukdom icke deltagit i behandlingen af detta betänkande.

STOCKHOLM, ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1891.